

Проблемот меѓу Македонија и Грција, кој со години се провлекува во рамките на ООН, содржи правна неоснованост на аргументите, со кои се служи јужниот сосед за нашите наводни територијални претензии и за нивната ексклузивност за користење на уставното име.

Регулирањето на прашањето за користење на уставното име на нашата земја во ОН претставува еден од најзначајните приоритети на македонската надворешна политика.

Значењето на ова прашање произлегува од фактот дека уставното име на една држава е израз на нејзиниот правен идентитет во меѓународното правно општење, без кое нејзината правна личност, како меѓународен субјект, не е целосна.

СИМБОЛОТ ПРЕДЗГРАДАТА НА ООН ДЕНЕС НЕ ОДГОВАРА НА РЕАЛНОСТА

■ Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

КАКО ОБЕДИНЕ НАПРАВИЈА " НАШЕТО ЧЛЕ

Речиси два месеца по одбивањето на предлогот на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ, Никола Груевски, да се распише референдум за уставното име на Република Македонија, група пратеници повторно се обидуваат да ја наметнат истата тема за разгледување, само што шемата за усогласување на ставовите на партиите во Собранието е променета. Имено, станува збор за Предлог-декларација за неменување на уставното име на Република Македонија. Во образложението на Предлог-декларацијата се вели дека поаѓајќи од одредбите на Уставот на РМ, законите и соодветните меѓународни документи, длабоко сме загрижени од недемократскиот однос на Владата на Република Грција, кон правото на Република Македонија да се именува според сопствената волја. Свесни за моралната оправданост на намерите на граѓаните на нашата земја за опстојување во стремежите за зачувување на името Република Македонија, уверени сме во заедничката цел дека ќе истраеме на патот за натамошна афирмација и ме-

ѓународно етаблирање на единственото име на нашата држава. Овој предлог претставува обид за зачувување на темелните национални вредности на македонскиот народ, кои заедно со другите граѓани имаат историско и културно право врз името на нашата држава, бидејќи тоа е всадено во свеста на секој граѓанин на оваа земја и претставува интимна врска меѓу него и државата. Според иницијаторите, неменувањето на уставното име на Република Македонија е наша историска и културна обврска од која никој нема право да се откажува, бидејќи преку името се изразува изворната волја на македонскиот народ и другите граѓани.

СУШТИНА НА РАБОТИТЕ

Оваа Предлог-декларација повторно ја актуелизира анализата на поранешниот специјален советник на првиот претседател на РМ по осамостојувањето, д-р Игор Јанев, кој неколку пати се осврнуваше на проблемот со Грција.

Д-Р ИГОР ЈАНЕВ, МАКЕДОНСКИ ЕКСПЕРТ

"Регулирањето на прашањето за користење на уставното име на Република Македонија во ОН претставува еден од најзначајните приоритети на македонската надворешна политика. Значењето на ова прашање произлегува од фактот дека уставното име на една држава е израз на нејзиниот правен идентитет во меѓународното правно општење, без кое нејзината правна личност, како меѓународен субјект, не е целосна. Користењето 'реферирање' на неуставното

име за Македонија во ОН (и во системот на организации поврзани со ОН), нашата земја ја поставува во специфична, нерамноправна положба во споредба со другите држави - членки, а неретко и генерира тешкотии во нејзините билатерални и мултилатерални, дипломатски и политички односи", истакнува д-р Игор Јанев во својата поширока анализа на проблемот.

Поради ова, Македонија тесно е поврзана со референтното име и затоа во рамките на ОН е обврзана да преговара со Грција за своето име, што ѝ е наметнато со Резолуцијата 817 од 1993 година. Позитивното разрешување на прашањето за користење на уставното име на Република Македонија во ОН, автоматски ја укинува оваа обврска. Но, пристапот со кој се служи Советот за безбедност, односно со своите резолуции 817 и 845 од 1993 година, кои се наменети

за разрешување на прашањето за привременото име "реферирање" на нашата земја во ОН, во преговори меѓу Македонија и Грција и за нивната "разлика" околу името, претставува грубо кршење на правните принципи, кои припаѓаат во областа на нејзините неотуѓиви права. Истражувањата кои биле спроведени на оваа тема, односно на правната заснованост на Резолуцијата 817 на Советот за безбедност и Резолуцијата 47/225 од 1993 година на Генералното собрание на ОН, поврзани со приемот на

рање во системот на ОН и преговори со Грција околу името, како и на грчките ставови и барања во врска со името на Македонија), покажуваат дека при донесување на горенаведените резолуции се прекршени член 4/параграф 1 и член 2/параграфи 1, 4 и 7 од Повелбата на ОН. Овие сознанија даваат основа дека решението на проблемот за воспоставување на уставното име на Македонија во ОН не се бара само во преговорите со Грција, туку и на релацијата на директните односи на РМ

носи во регионот". Во однос на стандардната формулација на резолуциите со кои Советот за безбедност му препорачува на Генералното собрание прием на некоја држава во членството на ОН, каде се констатира дека апликантот ги задоволува условите од параграф 1 од член 4 на Повелбата пропишана за прием, Резолуцијата 817 од 1993 година на Советот содржи уште два дополнителни услова за кандидатот (РМ):

1) Доколку не сака да ја повлече својата апликација, односно да ја прифати привремената деноминација FYROM за употреба во рамките на ОН;

2) Да преговара со Грција околу своето име.

"Ваквата формулација на Резолуцијата 817 од 1993 година - истакнува Јанев - очигледно претставува обид на политички 'компромис', во кој грчкото противење (на користењето на името 'Република Македонија' во ОН и воопшто поради наводни 'импликации на територијални претензии кон Грција' е земено предвид), додека протестот на македонската Влада кон ваквата формулација на Резолуцијата е практично игнориран".

Во врска со ваквата постапка и формулација во Резолуцијата 817 од 1993 година на Советот за безбедност и резолуциите 47 и 225 од 1993 година на Генералното собрание се поставуваат следните правни прашања:

а) Дали Советот за безбедност, при својата проценка за исполнетоста на условите за прием во членство на ОН од страна на државата - апликант, е правно овластен да вклучува услови за прием надвор од оние пропишани во член 4, став 1 од Повелбата на ОН;

б) Дали постои правна врска меѓу името на една држава и територијалните права на таа или други држави, односно дали постои ексклузивно право на државно или на локално - територијално име.

ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 4

Постапката за прием на некоја држава во членство на ОН е регулирана со член 4 од Повелбата во кој се утврдува (параграф 1), дека членството во ОН е отворено за секоја држава: (1) која е мирољубива, (2) прифаќа да ги исполнува обврските содржани во Повелбата, (3) е способна, (4) има волја да ги исполнува тие обврски, и дека (параграф 2) приемот во членство се врши преку одлука на Генералното собрание, а по препорака на Советот за безбедност. Во врска со разни условувања за прием на нови членки во ОН, во текот на 1947 година Генералното собрание се обраќа кон Меѓународниот суд на правдата /Резолуција 113 (2) од (1947) и (9)/ да даде советодавно мислење во врска со исцрпноста на условите (1) - (5) за прием во членство, односно дали држава - членка или орган на ОН, при своето гласање за прием на нова членка е "легално овластен" својот глас да го стави во зависност од услови, кои не се изрично предвидени во параграф 1 од член 4.

"Во своето советодавно мислење (10) Судот дава негативен одговор на ова прашање. Генералното собрание, со својата Резолуција 197(3) од 1948 година (11) го прифаќа мислењето на Судот и препорачува 'на секој член на Генералното собрание и на Советот за безбедност при своето гласање за прием на нови членки да се придржува кон мислењето на Судот', објаснува д-р Игор Јанев.

Според мислењето на Судот, условите (1) - (5) во член 4 од Повелбата се:

1. Правни правила, бидејќи Повелбата е меѓународен договор, а член 4 е правна норма кон која треба да се придржуваат членките;

2. Исцрпни т.е. тие се потрбни и доволни услови за прием; во спротивно нивниот број би бил неограничен и член 4 би престанал да

ТИТЕ НАЦИИ ДУБАРА" СО НСТВО!

Македонија во светската заедница, со наметнувањето дополнителни услови на кандидатот (име за рефери-

со ОН. Ваквиот пристап кон проблемот, од претежно политички на правен терен, овозможува дека при неговото решавање се користи поширок регистар на правни и на политички средства.

КАРАКТЕРОТ НА СПОРОТ

Проблемот на користење привремено име за Македонија во системот на ОН настанува со донесувањето на Резолуцијата 817 од 1993 година, со која "Советот за безбедност на Генералното собрание на ОН му препорачува нашата земја да ја прими во членство на ОН, но со деноминација 'Поранешна југословенска република Македонија' (FYROM) за употреба во системот на ОН, се додека "разликата" околу името меѓу Македонија и Грција не се разреши. Истовремено, во оваа Резолуција се бара од странките што побрзо да ја разрешат "дилемата" во интерес на "одржување мирољубиви и добрососедски од-

РЕЗОЛУЦИЈА
ПРЕКОМАСИ

РЕЗОЛУЦИЈА - ДОКАПАЛНИ
ЗА НЕПОСРЕДНО НА УСТАВНОТО ИМЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Скопје, 2000-2001

биде правна норма;

3. Со завршен карактер, бидејќи врз основа на нивната исполнетост се оценува подобноста на државата за прием;

4. Со изречен карактер, а не описни.

Со признавањето од страна на Советот за безбедност дека државата - апликант ги исполнува условите (1) - (5) во член 4 од Повелбата, таа заради универзалноста на организацијата, се здобива со неотуѓиво и безусловно право за прием во ОН.

Но, во случајот на приемот на Македонија во членство на ОН, и покрај изреченото признавање од страна на Советот за безбедност во Резолуцијата 817 од 1993 година се истакнува дека државата - апликант ги задоволува критериумите за прием од член 4, ама врз основа на приемот во текстот на Резолуцијата се вклучуваат и дополнителни одредби за употребата на привременото име (реферирање) за РМ во ОН и преговори со Грција за државното име, без кои Резолуцијата не можеше да се усвои.

"Овие одредби претставуваат нови услови во однос на пропишаните во член 4 за прием во ОН:

1. Тие и текстуално и содржински се наоѓаат надвор од групата услови (1)-(5) содржани во член 4 од Повелбата и потребни за прием;

2. Тие барања му се наметнати на апликантот, без чие прифаќање неговото право на прием стекнато со признаеното исполнување на условите од член 4, не може да се оствари;

3. Тие се поставуваат со актот на приемот и траат по него, што јасно укажува на нивната неправна природа, бидејќи институцијата на условен прием во ОН не постои", објаснува Јанев.

Од горенаведените факти, советодавното судско мислење и Резолуцијата 197(3)

од 1948 година и Резолуцијата (11) на Генералното собрание, кои даваат интерпретација на член 4 од Повелбата, според која условите за прием во членство содржани во тој член се исцрпни, изречни и имаат свршен карактер, произлегува дека дополнителните услови поставени за приемот на Македонија во членство на ОН немаат правна основа. На тој начин, со поставувањето на дополнителните услови за приемот на Македонија во ОН е прекршен став 1 на член 4 од Повелбата.

таа го стекнува при своето создавање. Од принципот на суверена еднаквост на државите (член 2, став 1 од Повелбата) и принципот на неповредливоста на правната личност на државата, содржан во "Декларацијата за принципите на меѓународното право кои се однесуваат на пријателските односи и соработка меѓу државите, согласно со Повелбата на ОН"(12), произлегува дека државата има неотуѓиво право на самостоен (независен) избор на своето име. Според тоа, изборот на името на др-

Од овој принцип произлегува дека одлуките поврзани за предмети од внатрешната јурисдикција, како што се државно или локално име, не можат да влијаат врз територијалните права на државата, односно не креираат било какви обврски во меѓународното право. Во спротивно, избор на името би можел да биде инструмент за недозволено мешање во суверените и неотуѓивите права на другите држави т.е. се наметнуваат обврски од меѓународното право, вклучувајќи ги и територијалните. Ова е спротивно на став 7 на член 2 од Повелбата (8).

"Слична аргументација може да се изнесе и во поглед на ексклузивноста на користењето на државно, односно локално име. Од суверената еднаквост на државите и по причина што правниот идентитет на државата претставува неододелив дел на нејзината правна личност (односно од неотуѓивото право државата сама го одредува тој идентитет), следува дека државите имаат еднаква правна сло-

бода при изборот на своето име. Оваа слобода не е ограничена (со важечките норми на меѓународното право и постојната практика). Од ова произлегува дека државите немаат ексклузивни права над имињата. Овој заклучок важи и за изборот и за користењето на локалните имиња", констатира македонскиот стручњак по меѓународно право и меѓународни политички односи, д-р Игор Јанев.

Од горенаведеното произлегува дека ниту грчкиот став за наводните македонски територијални претензии кон Грција, кое името Македонија го имплицира, ниту тврдењето дека Грција има исклучително право на користење на името 'Македонија', немаат заснованост во меѓународното право.

ЗГРАДАТА НА СВЕТСКАТА ОРГАНИЗАЦИЈА

ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 2

Поаѓајќи од фактот дека при приемот во членство на ОН, на нашата земја (без правна основа) ѝ се поставени незаконитодополнителниуслови за прием, следува дека Македонија неоправдано е доведена во нерамноправна положба во однос на другите држави, како во постапката за прием, така и по приемот. На тој начин, во однос на Македонија, двојно е повреден принципот на "суверена еднаквост" на државите, содржан во став 1 на член 2 од Повелбата (8). Бидејќи правниот идентитет на државата е неододелив дел на нејзината правна личност, следува дека правото на поседување на име е инherentно право на државата, кое

жавата влегува во нејзината строго внатрешна јурисдикција. Со вклучување на дополнителни услови во резолуциите на Советот за безбедност и на Генералното собрание за прием на Македонија во членството на ОН, поврзани со името на Македонија, се повредува став 7 на член 2 од Повелбата, со кој се заштитува внатрешната јурисдикција на државата и од самите Обединети нации (8).

НЕОСНОВАНА АРГУМЕНТАЦИЈА

Од принципот на уверена еднаквост на државите, член 2 став 1 од Повелбата, следува и принципот на раздвоеноста на внатрешната и на надворешната јурисдикција.